

Посудевський І. В.,

здобувач ступеня вищої освіти магістра
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: професор кафедри
кримінального права Національної академії
внутрішніх справ, кандидат юридичних наук,
доцент *Кришевич О. В.*

ПОНЯТТЯ ТА МЕТА ПОКАРАННЯ

Покарання є примусовим заходом, що призначається від імені держави за судовим вироком до особи, винної у вчиненні злочину і здатної за законом нести кримінальну відповідальність. Кримінальний кодекс не лише визначає, які суспільно небезпечні діяння слід віднести до злочинів, а й встановлює покарання за кожен із них. Покарання повинно застосовуватися з дотриманням основних напрямів, властивих каральній політиці держави: застосування суворох видів покарання до осіб, що вчинили тяжкі або особливо тяжкі злочини, а також до активних учасників організованих груп і злочинних організацій; застосування покарань не пов'язаних із ізоляцією винного від суспільства і навіть звільнення від відбування покарання осіб, що вперше вчинили злочин невеликої або середньої тяжкості.

Покарання є найбільш суворою формою реалізації кримінальної відповідальності і тягне за собою судимість. Правова сутність покарання полягає в передбачених законом обмеженнях прав і свобод засудженого, адже при призначенні покарання особа ставиться в такі умови, за якими несе ті чи інші обмеження особистого, майнового чи іншого характеру [1, с. 145].

Покарання у будь-якій суспільній формації, по суті, було засобом охорони суспільства від злочинних посягань. У процесі історичного розвитку змінюється сутність покарання і його зміст. Відповідно до ч. 1 ст. 50 КК покарання є заходом примусу, що застосовується від імені держави за вироком суду до особи, визнаної винною у вчиненні злочину, і полягає у передбаченому законом обмеженні прав і свобод засудженого [2].

Кримінально правова політика держави спрямована на застосування більш суворох покарань до осіб, які вчинили тяжкі та особливо тяжкі злочини, і пом'якшення покарання за злочини невеликої тяжкості. Покарання, яке застосовується судом, індивідуальне, воно визначається з урахуванням характеру і ступеня суспільної небезпечності злочину, винної особи та інших обставин. Як зазначає М. Й. Коржанський, покарання є один із головних інститутів кримінального права і законодавства [3, с. 42].

Покаранням називається застосовувана судом міра державного примусу, яка заподіює злочинцю певні втрати і висловлює йому від імені держави заперечливу, докірливу, юридичну і моральну оцінку його поведінки.

Покарання є заходом законного примусу, що має публічний характер і застосовується від імені держави, яка володіє монополією правом

визначати зокрема злочинність діяння, його караність, загальні засади призначення покарання, порядок виконання покарання, підстави й умови звільнення від покарання, систему органів і установ, покликаних застосовувати і виконувати покарання, їх компетенцію. Особа може бути піддана покаранню виключно за вироком суду і у встановленому законом порядку. Суд, встановивши вину особи у вчиненні злочину та виходячи з конкретних обставин справи, робить висновок про доцільність застосування до неї покарання, а також визначає його вид, строк або розмір. Жодний інший орган держави не наділений таким правом. Порушення цього законодавчого припису тягне за собою кримінальну відповідальність.

В КК України (ч. 2 ст. 50) законодавець називає метою покарання кару засудженого та його виправлення, запобігання вчиненню нового злочину як засудженим, так і іншими особами, а у КВК України – виправлення та ресоціалізацію засуджених. Аналіз кримінального і кримінально-виконавчого законодавства дає підстави стверджувати, що цілі покарання при його призначенні та виконанні і відбуванні в основному співпадають. Однак кінцевим результатом для кримінально-виконавчого права є не тільки виправлення особи, а і її соціальна реадптація – ресоціалізація.

Мета покарання – кінцевий результат, якого прагне досягнути держава засобами кримінально-правового впливу. Вона проявляється у чотирьох площинах:

- а) кара засудженого – позбавлення або обмеження його прав і свобод;
- б) виправлення засудженого;
- в) запобігання вчиненню засудженим нового злочину

Таким чином на підставі проведеного аналізу стосовно сутності та мети покарання необхідно зробити такі висновки:

– провідною ідеєю покарання, незалежно від його форм та змісту, виступає засудження, осуд злочинного діяння, яка якісно і чітко визначає розмір та ступінь засудження, відповідно до тяжкості самого діяння. Тобто сутністю покарання являється не що інше як осуд (засудження);

– покарання за своєю суттю – це процес реалізації кари відповідно до існуючих соціальних норм;

– механізм антикриміногенної дії кари полягає в тому, що вона загрозою страждання утримує криміногенну волю особи від її прояву у виді злочину

– поєднання загального та спеціального запобігання вчиненню злочинів надає кримінальному покаранню попереджувальний характер, робить його мірою попереджувальної спрямованості. Виходячи із цього, як ця мета досягається можна стверджувати і про попереджувальну ефективність кримінального покарання.

– максимальна нейтралізація людського страждання, як глобальна ідея справедливості, повинна бути провідною метою яку зобов'язане переслідувати кримінальне покарання.

Список використаних джерел

1. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / Д. С. Азаров, В. К. Гришук, А. В. Савченко та ін. ; за заг. ред. О. М. Джужі, В. В. Чернея. Київ : Юрінком Інтер, 2016. 1064 с.
2. Кримінальний кодекс України від 5 квіт. 2001 р. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
3. Коржанський М. Й. Проблеми кримінального права: монографія. Дніпропетровськ: Юридична академія МВД України, 2003. 198 с.

Прокопенко В. В.,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра ННІ № 1 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: професор кафедри оперативно-розшукової діяльності Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент ***Марков М. М.***

ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ

На жаль, сьогодні, серед тих, хто скоює злочини, є чимало неповнолітніх, які по кримінальному законодавству мають особливий правовий статус. Відповідальність за ряд умисних злочинів настає з 14 років. Відповідальність за інші злочини настає з 16 років [1, ст. 22 ККУ].

Особливості кримінальної відповідальності неповнолітніх обумовлені: додатковими видами звільнення від кримінальної відповідальності та від покарання (із застосуванням примусових заходів виховного характеру); особливими умовами деяких видів звільнення від кримінальної відповідальності; обмеженим колом видів покарань 1; більш м'якими розмірами покарань; врахуванням при призначенні покарання додаткових обставин (умови його життя та виховання, вплив дорослих, рівень розвитку та інші особливості особи неповнолітнього); особливими умовами погашення та зняття судимості (більш м'які умови погашення та зняття судимості). Неповнолітній вік особи, яка вчинила злочин, є обставиною, яка пом'якшує покарання. Вона обов'язково має враховуватись при призначенні покарання незалежно від того, чи досяг підсудний на час судового розгляду повноліття. До неповнолітніх, визнаних винними у вчиненні злочину, судом можуть бути застосовані такі основні види покарань: 1) штраф; 2) громадські роботи; 3) виправні роботи; 4) арешт; 5) позбавлення волі на певний строк. До неповнолітніх можуть бути застосовані додаткові покарання у виді штрафу та позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю.

При призначенні покарання неповнолітньому суд, крім загальних засад призначення покарання, передбачених у статтях 65–67 Кримінального кодексу України, додатково враховує: умови життя та виховання; вплив